నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స

సూరస్సతీనీతి

పఠమో భాగో

పణామగాథా

౧. ముఖమ్హా భగవన్తస్స,
సుగన్ధకమలా సుభా;
సఞ్జాతం ఉత్తమం వాణిం,
వన్దామి విత్తమానసా.

౨. సమజ్ఝిట్ఠో రచిస్సామి,
దక్ఖేన రాజమన్తినా;
నామేన సన్తేన,
నీతిం లోకహితావహం;
సాలఙ్కారం సోపదేసం,
నామేనాహం స్వరస్సతిం.

౩. పేక్ఖన్తిమం నీతిం సన్తా,
మఞ్జూసరుక్ఖసన్నిభం;
నానోపదేససంపుణ్ణం,
సదత్థకుసలా సదా.

సూరస్సతీనీతి

౧. కతఞ్ఞుతా చ సచ్చఞ్చ,
లోకసారా హి తే దువే;
లోకాపి తేహి తిట్ఠన్తి,
రట్ఠం అకంసు ఇస్సరం.

౨. కాకాచ దుజ్జనా లోకే,
మలీభూతావ సబ్బదా;
ఇట్ఠం గుణం నాసయన్తి,
తే వే లోకస్స వేరినో.

మిగానం సిఙ్గాలో అన్తో,
పక్ఖీనం పన వాయసో.

అకారణవేరీ హోన్తి,
మచ్ఛానం ధీవరా యథా;
గుణీనం సజ్జనానఞ్చ,
దుజ్జనా నిచ్చవేరినో.

౩. సిరిం భోన్తో సుపోసేథ,
సిరి మూలా హి సమ్పదా;
సిరియ ఇధ జోతన్తి,
సిరీ సా సబ్బసిద్ధికా.

౪. ముసా తమోకరా లోకే,
సచ్చం మీదితికారకం;
ముసాతమేన దుక్ఖన్తి,
సచ్చాభాయ సుఖన్తివే.

సువిజానం సిఙ్గాలానం,
సకుణానఞ్చ వస్సితం;
మనుస్సవస్సితం రాజ,
దుబ్బిజానతరం తతో.

౫. కప్పగ్గిసదిసా ఇస్సా,
ఝాపేతి సబ్బసమ్పదం;
ముదితా కప్పమేఘోవ,
రోపేతి సబ్బసమ్పదం.

౬. యథా అసన్థిరా థమ్భా,
థుసరాసిమ్హి ఉస్సితా;
తథేవ కపిచిత్తానం,
కమ్మన్తా చఞ్చలఙ్గతా.

హలిద్దిరాగం కపిచిత్తం;
పురిసం రాగవిరాగినం,
ఏదిసం తాత మాసేవి;
నిమ్మనుస్సమ్పి చే సియా.

౭. [క]పుప్ఫచుమ్బి చిత్తపత్తీ,
సకవణ్ణేన మజ్జితో;
విక్కమీ పుప్ఫతో పుప్ఫం,
నస్సాగారం న సఙ్గమో.

[ఖ]

కిప్పిలికా దుబ్బణ్ణాపి,
సమగ్గాచ పరక్కమా;
మా హోథ పుప్ఫచుమ్బీవ,
హోథ వో పచికా యథా.

౧. యే మరన్తి కీళన్తా తే,
స్వానా అఞ్ఞోఞ్ఞమోదితా;
దిస్వాన ఛట్టితం భత్తం,
సీఘువేరీ విహింసరే.

౨. తథేకేపి జనా దాని,
సమగ్గా ఞ్ఞోఞ్ఞమోదితా;
ధనహేతు విహింసన్తి,
ధీరత్థు సీఘువేరికా.

౯. వసన్తే హేమన్తే గిమ్హే;
నేవ తాలా విసేసినో;
ధిరచిత్తా జనా సన్తా;
సుఖదుక్ఖేసు నిచ్చలా.

౧౦. యథా పవట్టమానమ్హి,
సుట్ఠు తిట్ఠతి గేణ్ఠుకే;
అప్పవట్టే భూమ్యం సేతి,
తథేవ గేణ్ఠుకో జనో.

౧౧. అగ్ఘాపేతుం నసక్కోన్తి,
కాలఞ్హి కాలికా జనా;
వజిరాదిఞ్చ సక్కోన్తి,
తేన కాలో అనగ్ఘికో.

౧౨. [అస]నో హి దీఘుద్ధానో,
సారసారో సుగన్ధికో;
నిగ్గన్ధో త్వేవ నిస్సారో,
దీఘుద్ధానోపి సిమ్బలీ.

[ఖ]

తథేవేకే జనా లోకే,
దీఘుద్ధానా సుసారకా;
నిస్సారా కేచి ఫేగ్గూవ,
దీఘుద్ధానాపి గోయథా.

౧౩. ఉపకారో చాపకారో,
యస్మిం గచ్ఛతి నట్ఠతం;
పాసాణహదయస్సస్స,
జీవతీత్యా భిధాముధా.

పసాదో నిప్ఫలో యస్స,
కోపోచాపి నిరత్థకో;
న తం సజ్ఝన్తు మిచ్ఛేయ్య,
ధీపుమావ నపుంసకం.

౧౪. ఉపచారో హి కాతబ్బో,
న యావ సోహదం భవే;
ఉపచారో సుమిత్తమ్హి,
మాయా చ హోతి కోటిలం.

౧౫. కమేన అగ్గతో ఉచ్ఛు,
రసో సాదుతరో యథా;
తథేవ సుమిత్తో లోకే,
దుమ్మిత్తో పన సేదిసో.

౧౬. సోకారాతి పరిత్తాణం,
విస్సాసపీతిభాజనం;
రతనాభిరతనం ఇచ్ఛే,
సుమిత్తం అక్ఖరత్తయం.

౧౭. దమ్పతీనం సుమిత్తానం,
ముఖం అఞ్ఞోఞ్ఞదప్పణం,
సుఖే సుఖం దుక్ఖే దుక్ఖం,
పటిచ్ఛాయేవ దప్పణే.

కథం ను తాసం హదయం,
సుఖరావత ఇత్థియో;
యాసామికే దుక్ఖితమ్హి,
సుఖమిచ్ఛన్తి అత్తనో.

౧౮. నివాతఞ్చ పురే కత్వా,
మానం కత్వాన పచ్ఛతో;
సకత్థం ధారయే ధీరో,
అత్థభఞ్జో హి ముళ్హతా.

౧౯. పురేచారం సతిం కత్వా,
సద్ధం కరేయ్య పచ్ఛతో;
తురం న సద్దహే ధీరో,
సీఘసద్ధో హి మన్దకో.

౨౦. వనే ం.ంర్గా బహూని కట్ఠాని;
దుల్లభం రత్తచన్దనం;
తథా జనా బహూ లోకే;
పుమా జఞ్ఞో సుదుల్లభో.

౨౧. తిణకట్ఠపలాసేహి ;
సుక్ఖేహి దయ్హతే వనం;
ఏతాదిహి అసారేహి;
లోకో జనేహి దయ్హతే.

౨౨. అన్తోవస్సే తిమాసమ్హి,
పుఞ్ఞకమ్మేన మోదితా;
సుఖం వసింసు పోరాణా,
బుద్ధసాసనమామకా.

౨౩. మిగమదేన ఏకేన,
తం వనం సురభిగన్ధికం;
తథా జనేన తం రట్ఠం,
గుణినా హి సిరీమతా.

సరీరం ఖణవిద్ధంసీ,
కప్పన్తట్ఠాయినో గుణా.

౨౪. ఖరానం సీహబ్యగ్ఘానం,
సఙ్గమో నో హిసబ్బదా;
తథేవ బ్యగ్ఘచిత్తానం,
సజాతికా ఖయోనతా.

౨౫. సక సాధుపి నో సాధూ,
యో చేఞ్ఞ దుట్ఠకారకో;
బహూనం సాధూ పాయేన,
స వే సాధూతి వుచ్చతే.

౨౬. బహూదకే సముద్దేపి,
జలం నత్థేవ పాతవే;

ఖుద్దకే ఖతకూపమ్హి,

సాదుం అత్థి బహుం దకం.

౨౭. మా సీఘుం వివరేయ్యాథ,

నిన్దితుఞ్చ పసంసితుం;

ముఖఞ్హి వో కథాద్వారం,

నిరుద్ధేయ్యాథ సబ్బదా.

౨౮. మా సీఘుం వివరేయ్యాథ,

చక్ఖుం వో దస్సితుం పియం;

సణికఞ్హి పియలాభం,

ధనలాభం తురం కరే.

౨౯. అనారమ్భో హి కమ్మానం,

పఠమం బుద్ధిలక్ఖణం;

నిట్ఠఙ్గతం ఆరద్ధస్స,

దుతియం బుద్ధిలక్ఖణం.

అసమేక్ఖితకమ్మన్తం ,

తురితాభినిపాతినం;

సాని కమ్మాని తప్పేన్తి,

ఉణ్హం వజ్ఝోహటం ముఖే.

౩౦. అఫలాని దురన్తాని,

జనతా నిన్దితాని చ;

అసక్యాని చ కమ్మాని,

నారభేథ విచక్ఖణో.

౩౧. అతివిరోధభీతానం ,

సఙ్కితానం పదే పదే;

పరప్పవాదతాసానం,

దూరతో యన్తి సమ్పదా.

సద్దమత్తం న భేతబ్బం,

లోకో సద్దస్స గోచరో;

యో చ సద్దపరిత్తాసో,

వసే భన్తమిగో హి నో.

౩౨. ద్విన్నం తణ్డులథూసానం,
విసేసో సుట్ఠు ఖాయతి;
రన్ధితోపి సినిద్ధో నో,
థుసో విరసఫారుసో;
తణ్డులం సినిద్ధం రసం,
ఏవం లోకేపి ఞాయతే.

౩౩. ఏరణ్డం నిస్సితా వల్లి,
రుహాతే కిం యథాబలం;
మహాసాలం సునిస్సాయ,
రుహాతే బ్రహతం గతా.

౩౪. మేత్తా హి సీమసమ్భేదా,
పక్ఖపాత విఘాతికా;
పక్ఖపాతేన దుక్ఖన్తి,
నిప్పక్ఖో వసతే సుఖం.

౩౫. నరా పఞ్ఞా చ లఙ్కారా,
యథాఠానే నియుజ్జరే;
నో హి చూళామణి పాదే,
పాదుకా చ సిరోపరి.

ఉక్కుట్ఠే సూర మిచ్ఛన్తి;
మన్తీసు అకుతూహలం;
వియఞ్చ అన్నపానమ్హి;
అత్థే జాతే చ పణ్డితం.

౩౬. పమాదో హి తమో లోకే,
కాలో చోరో భయానకో;
కాయగేహం బహుఛిద్దం,
కాలచోరస్స చోరితం.

౩౭. చఞ్చలో కాలదాసో హి,

ధీతిమా కాలఇస్సరో;
కాలిస్సరో రట్ఠిస్సరం,
అతివత్తతి సబ్బసో.

౩౮. విలుప్పన్తి ఠ ధనం ఏకే,
కాలమేకే అనేక్ఖకా;
తేసు కాలవిలోపావ,
భయానకా తికక్ఖళా.

౩౯. రఞ్ఞా రట్ఠహితం కత్తా,
రఞ్ఞో హితం జనేహి వే;
దేస్సో అత్తహితం దస్సీ,
గారయ్హో కిన్ను కారకో.

అత్తదత్థం పరత్థేన;
బహునాపి న హాపయే.

౪౦. యస్స ఉపకారో దిన్నో,
ఉపకారం దదే పున;
తతో పకారం నిచ్ఛేయ్య,
కతఞ్ఞూ దుల్లభో ఇధ.

సచ్చం కిరేవ మాహంసు,
నరా ఏకచ్చియా ఇధ;
కట్ఠం నిప్లవితం సేయ్యో,
నత్వేవే కచ్చియో నరో.

౪౧. కారుకో సకపఞ్ఞాయ,
మహగ్ఘం దారుకం కరే;
తథా జనోపి అత్తానం,
మహగ్ఘో లోకమానితో.

౪౨. అప్పగ్ఘో హి అయో హేమం,
మహగ్ఘం ఛిన్దతే యథా;
నిగ్గుణో సగుణం లోకే,
అలక్ఖీచ సిరిం తథా.

సూరస్సతీనీతి

దుతియో భాగో

౧. ధనస్స దుబ్బిధం కిచ్చం,
పాపేతి ఉణ్ణతం ధనిం;
అధనిం ఓణతం లోకే,
సఞ్ఛేసే తేన తం ధనం.

౨. వట్టతే సతతం సీఘం,
కాలచక్కం అవారితం;
తేన ఘటీ దినం మాసో,
వస్సో భవత్య చీరతో.

౩. సత్తునా న హి సన్ధేయ్య,
ఏకదా సో భయం కరో;
సుతత్తమపి పానీయం,
సమయతే ను పావకం.

౪. విజహం పకతిం యో హి,
వికతిం పున గచ్ఛతి;
సభావేన ఆకారేన,
విప్పల్లాసం స గచ్ఛతి;
సంసుమార గతా గోధా,
యథా ధీ పుమవేసికా.

౫. పక్ఖం లద్ధాన ఉడ్డేన్తి,
ఉపచికా హి వమ్మికా;
నిక్ఖన్తా మరణం యన్తి,
ఉప్పతా నిప్పతం గతా.

౬. సబ్బంపియస్స దజ్జేయ్య,
నిస్సంసం పియమానసం;
సద్ధాచిత్తం తు నో విఞ్ఞూ,
సద్ధాయికో పక్ఖలితో.

౭. సక్కోతి లఙ్ఘితుం బ్యామం,
మహుస్సాహేన యో హి నో;
తదడ్ఢం అనుస్సాహేన,
నోస్సాహో తేసు థోమితో;
మహుస్సాహో దుక్ఖో లోకే,
అనుస్సాహో సదా సుఖో.

౮. దుక్ఖమం అక్ఖమన్తో యో,
పిట్ఠికారీచ దుక్కరం,
కదా లభేయ్య సో లోకే,
సుఖమం సుకరం ముధా;
పచ్చక్ఖఞ్హి సో కరేయ్య,
దుక్ఖమఞ్చాపి దుక్కరం.

౯. అనగ్ఘో మనుస్సో లోకే,
తోసనాపోసనాదినా;
తేన సో మహగ్ఘం కమ్మం,
కరే లోకహితాయుతం.

౧౦. వాతేన నప్పభిజ్జన్తి,
నిన్నా వేళూ కసా నళా;
యథావాతం నగచ్ఛన్తి,
తథా చరే జనే కదా.

౧౧. పురతో చ పచ్ఛతో చే,
నిస్సయో నత్థి పస్సతో;
అధికం వీరియం హోతి,
అత్తనాథో తదా భవే.

౧౨. ఖణం ఆఖుబిలం సీహో,
పాసాణసకలాకులం;
పప్పోతి నఖభఙ్గంవా,
ఫలంవా మూసికో భవే.

౧౩. మగ్గముళ్హా జనా అన్ధా,

అమగ్గా మగ్గసఞ్ఞినో;
తథేవ దుప్పఞ్ఞా ముళ్హా,
తథత్థం నావ బుజ్ఝరే.

౧౪. పియరూపం వీరరూపం,
దువిధా రూపసమ్పదా,
నారిం ఇచ్ఛే పియరూపిం,
పురిసం వీరరూపకం.

౧౫. పజ్జలన్తి హి ఖజ్జోతా,
పక్ఖచాలనకమ్మునా;
కుసితా సుపితా నేతే,
తథా జనాపి కమ్మికా.

౧౬. కుమ్మసఙ్కోచమోపమ్మ ,
నిగ్గహమపి సంఖమే;
పత్తకాలే తు నీతిఞ్ఞో,
కణ్హసప్పోవ ఉట్ఠహే.

౧౭. భక్ఖసేసం నఖాదన్తి,
సీహా ఉన్నతచేతసా;
పరంపి నపణామేన్తి,
వుద్ధికామా తథా చరే.

౧౮. న వ వస్సో సముప్పన్నో,
ఖీణో పురాణహాయనో;
నవవస్సే నవా మేత్తా,
భావితబ్బా హితేసినా.

౧౯. సన్తాపయన్తి కమయాప్యభుజం న రోగా,
దుమ్మన్తినం కముపయన్తి న నీతిదోసా;
కం స్త్రీ న మానయతి కం న చ హన్తి మచ్చు,
కం థీకతా న విసయా పరిపీళయన్తి.
(వసన్తతిలకాగాథా.)

౨౦. (క) బ్యామమత్తేన దణ్డేన,
యోలుమ్బ్య ఉదకం మినే;
అగమ్భీరం గమ్భీరంవా,
అగాధే మఞ్ఞే గమ్భీరం.

(ఖ)

తథా మన్దో సఞ్ఞాణేన,
అగాధే మఞ్ఞే పణ్డితం;
సమాసమం న జానాతి,
బహ్వాప్పం తిక్ఖమన్దతం.

౨౧. దుట్ఠకమ్మే సజ్ఝమన్తి,
ఛేకకమ్మే చ నో ఇధ;
మచ్ఛం వహన్తి సీసేన,
తే ముళ్హా ముళ్హసజ్ఝమా.

౨౨. దువిధో సజ్ఝమో లోకే,
ఉజుకో కుటిలో భవే;
ఉజుకోవ పసంసేయ్యో,
నోహ్యఞ్ఞో సాజసజ్ఝమో.

తే ఇమినా ఉపాయేన సమగ్గా సమ్మోదమానా మహా భిత్తిపిట్ఠికాయ వసన్తి. (మహోసధజాతక అట్ఠకథా)

౨౩. యూథికా పుప్ఫతే నోహి,
సిఞ్చితాపి పునప్పునం;
పుప్ఫతే సమ్పత్తే కాలే,
ఏవం ధారేథ వీరియం.

౨౪. ధనుచ్చయో ధనక్ఖేపో,
దువిధా హి ధనాకతి;
ధనుచ్చయే నయో అత్థి,
ధనక్ఖేపమ్హి నో ఇధ.

౨౫. అమాతా పితరసం వడ్ఢం,
జాతకారఞ్చ చఞ్చలం;

నాలపేయ్య విసేసఞ్ఞూ,
యదిచ్ఛే సిద్ధి మత్తనో.

హాలిద్దిరాగం కపిచిత్తం,
పురిసం రాగవిరాగినం;
ఏదిసం తాత మాసేవి,
నిమ్మనుస్సంపి చే సియా.

౨౬. గుణా గుణఞ్ఞూసు గుణా భవన్తి,
తే నిగ్గుణం పత్వా భవన్తి దోసా;
ఆసాద్యతోయా పభవన్తి నజ్జో,
సముద్రమాసజ్జ భవన్త్యపేయ్యా.

(ఉపజాతిగాథా)

౨౭. సిలారూపం నిమ్మినన్తి,
కోట్టేత్వాన పునప్పునం;
కోట్టకోవ తథా బాలా,
సాధుం ఓవజ్జ నిమ్మితా.

లాలనే బహవో దోసా,
తాళనే బహవో గుణా;
తస్మా పుత్తఞ్చ సిస్సఞ్చ,
తాళయే న చ లాలయే.

౨౮. అతీతస్స హి మిత్తస్స,
యో చే దోసం పకాసయే;
సో హవే పచ్చుప్పన్నస్స,
దోసం భాసేతి ఞాయతి.

౨౯. లతావియ సేవకా తే,
యే నిస్సయం పలమ్బరే;
నిస్సయస్స వినాసేన,
భూమ్యం సేన్తి అనాథకా.

౩౦. దోససిఙ్గేహి విజ్ఝన్తో,
మానఖురేహి అక్కమం;
భయం కరోతి లోకమ్హి,
గోవ బాలో విహింసకో.

౩౧. ఆదో ఉపరి లోకోయం,
ఉజులేఖాయ తిట్ఠతి;
ముసావాతేహి తంలోకం,
నిపాతేసి అనజ్జవం.

౩౨. సుఘటం కుమ్భకారేన,
నారహో పరిభుఞ్జితుం;
తథూపమాయ వేక్ఖేయ్య,
సకమ్మపరకమ్మని.

౩౩. అనన్తరంపి సూరోపి,
నసక్కోతి ఘనం తమం;
విజ్ఝితుం రంసియా లోకే,

తథా మదనమోహితా;
నసక్కోన్తి మదం భేత్వా,
పఞ్ఞాభాయ పభాసితుం.

౩౪. ఖేదవేరం దలిద్దమ్హి,
భోగిమ్హి రోగుపద్దవం;
దేస్సవేరఞ్చ ఆణిమ్హి,
పస్సే లోకస్స వేరితం.

౩౫. సంలద్ధేన సుభోగేన,
జీవం సుద్ధం కరే నిజం;
సేట్ఠో సో తేన జీవేన,
జేగుచ్ఛో మలజీవికో.

౩౬. వజిర పుప్ఫరాగానం,
విసేసం యో నబుజ్ఝతి;
కథఞ్హి సో విక్కిణేయ్య,
కీణేయ్య వా యథాతథం.

౩౭. కిప్పిలి కోపి చిన్తేత్వా,
పబ్బతం భేత్తు ముస్సహం;
అబలా తనుమజ్ఝత్తా,
చిన్తా హస్యావ సా ముధా.

౩౮. జాతమత్తం న యో సత్తుం,
రోగఞ్చుపసమం నయే;
మహాబలోపి తేనేవ,
వుద్ధింపత్వా స హఞ్ఞతే.

౩౯. సజీవమంసభక్ఖేహి ,
సదాఠీహి ముఖేహి భో;
బిళారబ్యగ్ఘసీహానం ,
నిహీనాని అనేకధా;
తిక్ఖాని ఖరవాదాని,
మనుస్సానం ముఖాని పే.

౪౦. విలుప్పన్తా విధావన్తి,
సజీవవుత్తికమ్మునా;
జనా తేన విహఞ్ఞన్తి,
చరన్తి ధమ్మపేముఖా.

౪౧. సులభం లోకియం లోకే,
సాసనీయంవ దుల్లభం;
దుల్లభం తం వమఞ్ఞన్తో,
ఏసో బాలతమో భవే.

౪౨. యో పతిత్థ అగ్యావాటం,
మోహా తం ఉపకారితుం;
అఞ్ఞోరోహి తదా వాటం,
దుతీయో ముళ్హముళ్హకో.

౪౩. బ్యగ్ఘో ఆవుధవిద్ధో హి,
అకా దుట్ఠాని నిన్నదం;
తథేవ సాధుసత్థేన,
విద్ధో బాలో పకుప్పితో.

౪౪. పివన్తి లోహితం డంసా,
అన్తో తుణ్డేన మక్ఖికా;
బహిద్ధా పరివారేన్తి,
జనో తేన డంసాయయే.

౪౫. అధనస్స ఖణో అప్పో,
సద్ధమ్మో అప్పకాలినో;
అప్పకో తేన యుఞ్జేయ్యుం,
ఖణం బహుం లభేతవే.